

เอกสารวิชาการส่วนบุคคล
(Individual Study)

หลักประชาธิปไตยกับการมีส่วนร่วมของเยาวชน

จัดทำโดย นายเทอดเกียรติ ไพศาลอัชพงษ์
รหัส ๖๓๐๘๑๓

รายงานนี้เป็นส่วนหนึ่งของการอบรม
หลักสูตรหลักนิติธรรมเพื่อประชาธิปไตย รุ่นที่ ๘
วิทยาลัยศาลรัฐธรรมนูญ

ลิขสิทธิ์ของสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

หลักประชาธิปไตยกับการมีส่วนร่วมของเยาวชน

นายเทอดเกียรติ ไพศาลอัชพงษ์

บทนำ

การมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นหลักการสำคัญอย่างหนึ่งของการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ดังนั้นภาครัฐจึงได้พยายามส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนในสังคมเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง ไม่ว่าจะเป็นการไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง การเป็นสมาชิกพรรคการเมือง และการลงสมัครรับเลือกตั้ง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง กลุ่มเยาวชนหรือคนรุ่นใหม่ของประเทศ ซึ่งปัจจุบันเริ่มมีความตื่นตัวทางการเมือง แต่บางครั้งจากการที่เป็นคนรุ่นใหม่ เพิ่งมีสิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้งเป็นครั้งแรก อาจทำให้เยาวชนบางส่วนแสดงบทบาทในทางการเมืองที่ไม่สอดคล้องกับหลักประชาธิปไตยที่เหมาะสมและอาจตกเป็นเครื่องมือทางการเมืองเพื่อแสวงหาผลประโยชน์หรืออำนาจทางการเมืองของคนบางกลุ่มได้

รายงานฉบับนี้จะกล่าวถึงบทบาทที่เหมาะสมของเยาวชนตามหลักประชาธิปไตย เพื่อเป็นแนวทางการปฏิบัติต่อไป

ความหมายของเยาวชน

ได้มีการกำหนดคำจำกัดความของ เยาวชน เอาไว้หลายลักษณะของทั้งต่างประเทศและของไทย ดังนั้นเพื่อความชัดเจนในการวิจัยจึงรวบรวมคำจำกัดความของ เยาวชนไว้ ดังนี้

๑. องค์การสหประชาชาติ (United Nation) ให้คำจำกัดความเยาวชนว่าหมายถึง คนในวัยหนุ่มสาว คือ ผู้มีอายุระหว่าง ๑๕ - ๒๕ ปี หรือเป็นช่วงวัยหนุ่มสาว

๒. เยาวชน (อังกฤษ: Youth) คือ ช่วงอายุระหว่างเด็กกับผู้ใหญ่ (<http://th.wikipedia.org>)

๓. เยาวชน หมายถึง บุคคลที่มีอายุเกิน ๑๔ ปีบริบูรณ์แต่ยังไม่ถึง ๑๘ ปีบริบูรณ์ และไม่ใช่ผู้บรรลุนิติภาวะแล้วจากการจดทะเบียนสมรส ในทางกฎหมายก็ถือว่าบุคคลที่มีอายุระหว่างนี้เป็น เยาวชนและหากต้องระวางโทษก็จะพิจารณาโทษแตกต่างจากผู้ใหญ่ (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๒๕)

๔. เยาวชน หมายความว่า บุคคลอายุเกินสิบห้าปีบริบูรณ์ แต่ยังไม่ถึงสิบแปดปีบริบูรณ์ (พระราชบัญญัติ ศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๓)

สรุปได้ว่า เยาวชน หมายถึง ช่วงอายุระหว่างเด็กกับผู้ใหญ่ ที่มีอายุระหว่าง ๑๕ ถึงไม่เกินการบรรลุนิติภาวะ (การบรรลุนิติภาวะ ถ้าเป็น ชาย อายุ ๑๗ ปี แต่งงาน ก็เป็น ผู้บรรลุนิติภาวะ

ถ้าเป็น หญิง อายุ ๑๕ ปี แต่งงาน ก็เป็น ผู้บรรลุนิติภาวะ แต่แต่งงานเองโดย "ผู้ปกครองไม่อนุญาต" ไม่ได้...หรืออีกกรณีหนึ่งต้องร้องต่อศาลให้ "ศาลสั่งอนุญาต"...ผู้ปกครองไม่อนุญาต แต่ร้องต่อศาล ซึ่งศาลก็ "สั่ง" อนุญาตในที่สุด...)

ความหมายของประชาธิปไตย

๑. ประชาธิปไตย (อังกฤษ: democracy) คือ ระบอบการปกครองของรัฐ ซึ่งบริหาร อำนาจรัฐมาจากเสียงข้างมากของพลเมือง โดยพลเมืองอาจใช้อำนาจของตนโดยตรงหรือผ่านผู้แทนที่ตน เลือกไปใช้อำนาจแทนก็ได้ หรืออาจถือตามคำกล่าวของ อดิธประธานาธิบดีแห่งสหรัฐอเมริกา อับราฮัม ลินคอล์น ที่ว่า ประชาธิปไตยเป็น การปกครองของประชาชน โดยประชาชน และเพื่อ ประชาชน นับเป็นรูปแบบการปกครองที่เกิดขึ้น ณ นครรัฐกรีกโบราณในช่วงคริสต์ศตวรรษที่ ๕ ก่อนคริสตกาล โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในกรุงเอเธนส์ภายหลังการก่อกบฏเมื่อ ๕๐๘ ปีก่อนคริสตกาล

๒. ในทฤษฎีทางการเมือง คำว่า "ประชาธิปไตย" สามารถหมายถึงทั้งระบอบการ ปกครองและปรัชญาการเมือง ซึ่งถึงแม้ว่าในปัจจุบันนี้ ประชาธิปไตยจะยังไม่มีกรณียามที่ได้รับการ ยอมรับโดยทั่วกันก็ตาม แต่ก็ได้ปรากฏให้เห็นหลักการสองหลักการที่ให้การนิยามคำว่า "ประชาธิปไตย" แล้ว คือ ความเสมอภาคและอิสรภาพ หลักการดังกล่าวถูกสะท้อนให้เห็นผ่านทาง

(๑) ความเสมอภาคทางกฎหมายของพลเมืองทุกคน และมีสิทธิเข้าถึงอำนาจ โดยเท่าเทียมกัน

(๒) อิสรภาพได้มาจากสิทธิและเสรีภาพตามที่กฎหมายบัญญัติ ซึ่งจะได้รับการ ค้ำจุนคุ้มครองโดยรัฐธรรมนูญ

ปัจจุบันนี้ ประชาธิปไตยจะยังไม่มีกรณียามที่ได้รับการยอมรับโดยทั่วกันก็ตาม แต่ในปัจจุบัน ได้ปรากฏให้เห็นหลักการสองหลักการที่ให้การนิยามคำว่า "ประชาธิปไตย"

ประการแรก เห็นว่าบรรดาพลเมืองหรือสมาชิกในสังคมย่อมมีความเสมอภาคกันในการเข้าถึงอำนาจ

ประการที่สอง เห็นว่าพลเมืองย่อมมีสิทธิและเสรีภาพที่ได้รับการรับรองโดยเสมอกัน

หลักการพื้นฐานของประชาธิปไตย

หลักการพื้นฐานของประชาธิปไตย คือ “ การยอมรับนับถือความสำคัญและ ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของ บุคคลความเสมอภาคและเสรีภาพในการดำเนินชีวิต ” และจากหลักการ พื้นฐานดังกล่าว จึงสามารถประมวลลักษณะสำคัญของการปกครองในระบอบประชาธิปไตยได้ดังนี้

๑. ประชาชนเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตย จึงกล่าวได้ว่า ประชาชนเป็นผู้ที่มีอำนาจมากที่สุด

๒. ประชาชนทุกคนในรัฐมีความเท่าเทียมกันตามกฎหมาย ตลอดจนมีสิทธิเสรีภาพตามกฎหมายอย่างเท่าเทียมกัน

๓. การดำเนินการของรัฐจำเป็นต้องถือตามมติเสียงข้างมากเป็นตัวตัดสิน แต่เสียงส่วนน้อยในรัฐจะต้องได้รับการคุ้มครองความเป็นธรรมตามกฎหมายด้วยเช่นกัน

๔. การปกครองแบบประชาธิปไตย จำเป็นจะต้องได้รับความยินยอมพร้อมใจจากประชาชนส่วนใหญ่ในรัฐ

อย่างไรก็ตาม หากประชาธิปไตยมิได้รับการควบคุมอย่างรอบคอบโดยกฎหมายเพื่อขจัดความไม่เท่าเทียมกันในการกระจายอำนาจทางการเมืองด้วยการถ่วงดุลอำนาจ อย่างเช่น การแบ่งแยกอำนาจการปกครอง แล้ว อาจส่งผลให้ฝ่ายบริหารอำนาจสามารถสะสมอำนาจจนอาจเป็นอันตรายแก่การปกครองในระบอบประชาธิปไตยได้ นอกจากนี้ ด้วยเหตุที่ลักษณะเด่นของการปกครองในระบอบนี้คือ "การถือเสียงข้างมากเป็นเกณฑ์" แต่ถ้าหากรัฐบาลปราศจากความรับผิดชอบแล้ว เสียงข้างมากก็อาจไม่แยแสสิทธิของเสียงข้างน้อย ชนิดที่เรียกว่าเป็น "เผด็จการโดยเสียงข้างมาก" เลยทีเดียว ดังนั้น กระบวนการสำคัญของระบอบประชาธิปไตยแบบมีผู้แทน จึงได้แก่การเลือกตั้ง ซึ่งควรเป็นไปโดยบริสุทธิ์ยุติธรรมทั้งในทางทฤษฎีและทางปฏิบัติ ประกอบกับการคำนึงถึงเสรีภาพในการแสดงออกทางการเมือง เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น และเสรีภาพของสื่อมวลชน อันจะยังให้ประชาชนเข้าถึงข้อมูลข่าวสารและตัดสินใจใช้สิทธิใช้เสียงเพื่อประโยชน์ของตนได้

ประชาธิปไตยทางตรง

ประชาธิปไตยทางตรง คือ รูปแบบการปกครองโดยที่พลเมืองสามารถมีส่วนร่วมกับการตัดสินใจใด ๆ ได้โดยตรง โดยไม่ต้องอาศัยคนกลางหรือผู้ทำหน้าที่แทนตน ผู้สนับสนุนประชาธิปไตยทางตรงได้โต้แย้งว่าประชาธิปไตยในปัจจุบันนั้น ควรจะให้ประชาชนมีส่วนร่วมมากกว่าระเบียบการพื้นฐาน อย่างเช่น การเลือกตั้งเท่านั้น

ประชาธิปไตยทางตรงนับจนถึงปัจจุบันนี้เป็นเพียงรูปแบบที่ไม่ค่อยแพร่หลายนัก เนื่องจากรูปแบบการปกครองดังกล่าวสามารถใช้ได้กับชุมชนที่มีกลุ่มคนขนาดเล็กเท่านั้น ซึ่งโดยปกติแล้วจะเป็นนครรัฐ อย่างไรก็ตาม ประชาธิปไตยทางตรงสามารถพบเห็นได้ใน สวิตเซอร์แลนด์ ซึ่งผู้มีสิทธิลงคะแนนกว่าห้าล้านคนสามารถลงประชามติ ประมาณสองถึงสี่ครั้งต่อปี การปกครองแบบประชาธิปไตยทางตรงยังสามารถใช้ได้กับการปกครองที่มีขอบเขตเป็น จังหวัด แต่ทว่าไม่มีการปกครองแบบประชาธิปไตยทางตรงในระดับประเทศอีกต่อไปแล้ว

ประชาธิปไตยทางอ้อม

ประชาธิปไตยทางอ้อมเป็นการปกครองโดยที่ประชาชนมีหน้าที่เลือกผู้แทนไปทำหน้าที่แทนตนในรัฐสภา โดยการเลือกตั้งจะคัดเลือกผู้ที่มีคะแนนเสียงเหนือกว่าเป็นมาตรฐานทั่วไป ผู้แทนดังกล่าวนอกเหนือจากจะสามารถมาจากการเลือกตั้งโดยตรงแล้ว ยังอาจเข้ามาจากการสรรหาตามรัฐธรรมนูญ หรืออาจมาจากการกำหนดผู้แทนโดยพรรคการเมือง หรืออาจใช้รูปแบบผสมผสานกัน การปกครองแบบประชาธิปไตยทางอ้อมบางรูปแบบได้ดึงเอาลักษณะของประชาธิปไตยทางตรงเข้ามาเกี่ยวข้องด้วย คือ การลงประชามติ การปกครองแบบดังกล่าวถึงแม้ว่าประชาชนจะเลือกผู้แทนเข้าไปทำหน้าที่แทนตน แต่ผู้แทนเหล่านั้นก็ยังคงมีอำนาจตัดสินใจของตนเอง และเลือกวิธีการดำเนินการต่าง ๆ ได้อย่างเต็มที่

การใช้สิทธิและเสรีภาพของประชาชนในระบอบประชาธิปไตย

รัฐธรรมนูญได้กำหนดสิทธิและเสรีภาพพื้นฐานของประชาชนไว้หลายประการ ดังนี้

๑. สิทธิความเสมอภาคทางกฎหมายบุคคลย่อมได้รับการคุ้มครองตามกฎหมายโดยเสมอเท่าเทียมกัน ไม่ว่าเพศหญิงหรือชาย หรือมีฐานะกำเนิดอย่างไร
๒. สิทธิในครอบครัวบุคคลย่อมมีสิทธิอยู่ร่วมกันเป็นครอบครัวตามจารีตประเพณีและกฎหมาย และมีสิทธิในทรัพย์สินที่หามาได้ร่วมกัน
๓. สิทธิในทรัพย์สิน ทรัพย์สินของบุคคลย่อมได้รับการคุ้มครองตามกฎหมาย เจ้าของทรัพย์สินมีสิทธิที่จะกระทำการอย่างใด ๆ แก่ทรัพย์สินของตนได้ เช่น การจำหน่าย หรือยกให้ผู้อื่น เป็นต้น
๔. สิทธิทางการเมือง เช่น สิทธิเลือกตั้ง สิทธิสมัครรับเลือกตั้ง และสิทธิในการเป็นสมาชิกพรรคการเมือง เป็นต้น
๕. สิทธิที่จะยื่นเรื่องราวร้องทุกข์ เมื่อถูกข่มเหงหรือไม่ได้รับความเป็นธรรมจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ ประชาชนย่อมมีสิทธิเสนอเรื่องราวร้องทุกข์ต่อทางราชการได้
๖. สิทธิที่จะฟ้องหน่วยราชการ เมื่อบุคคลได้รับความเสียหายในทรัพย์สินหรือร่างกายจากการกระทำของหน่วยราชการ ก็ย่อมมีสิทธิฟ้องร้องต่อศาล เพื่อเรียกค่าเสียหายได้
๗. สิทธิที่จะได้รับการพิจารณาโทษอย่างเป็นธรรม โดยได้รับการสันนิษฐานไว้ก่อนว่า เป็นผู้สุจริต แม้จะถูกกล่าวหาว่าเป็นผู้กระทำผิดก็ตาม เว้นแต่จะมีคำพิพากษาของศาลจนถึงที่สุดว่า บุคคลผู้นั้นกระทำความผิดจริง
๘. สิทธิที่จะขอทนายความจากรัฐ บุคคลที่ตกเป็นจำเลยคดีอาญา ถ้าเป็นผู้ที่ยากจนขาดแคลนทุนทรัพย์ มีสิทธิขอให้รัฐจัดหาทนายความเพื่อต่อสู้คดีให้ได้

๙. สิทธิที่จะได้รับค่าทดแทนจากการรับโทษอาญา ในกรณีที่ถูกศาลตัดสินจำคุก แต่ภายหลังศาลได้ออกระงับโทษและพิพากษาว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ บุคคลผู้นั้นมีสิทธิได้รับค่าตอบแทนจากรัฐ

๑๐. เสรีภาพในร่างกาย บุคคลย่อมมีสิทธิเสรีภาพในร่างกายของตน ผู้ใดจะจับกุมคุมขังหน่วงเหนี่ยวตัวบุคคลมิได้ เว้นแต่จะกระทำตามกฎหมาย

๑๑. เสรีภาพในการพูด การเขียน การพิมพ์ และการโฆษณา ทั้งนี้จะต้องไม่ละเมิดหรือกระทบกระเทือนต่อสิทธิ หรือชื่อเสียงเกียรติยศชื่อเสียงของบุคคลอื่น เช่น การหมิ่นประมาท หรือใส่ความโดยไม่มีมูลความจริง หรือปลุกปั่นยุยงให้เกิดความไม่สงบในราชอาณาจักร หรือขัดต่อศีลธรรมอันดีงามของประชาชน เป็นต้น

๑๒. เสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบและปราศจากอาวุธ เว้นแต่ในระหว่างที่มีการประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินหรือประกาศใช้กฎอัยการศึก

๑๓. เสรีภาพในการติดต่อสื่อสาร บุคคลย่อมมีสิทธิที่จะติดต่อสื่อสารถึงกันได้ด้วยวิธีการต่าง ๆ ทั้งนี้บุคคลอื่นจะตรวจหรือกัก หรือเปิดเผยไม่ได้ ผู้ใดเปิดผนึกหรือเปิดเผยข้อความในจดหมายหรือโทรเลขของผู้อื่นและทำให้เกิดความเสียหาย ย่อมมีความผิดตามกฎหมาย

๑๔. เสรีภาพในการเดินทางและเลือกถิ่นที่อยู่อาศัย

๑๕. เสรีภาพในการนับถือศาสนา

๑๖. เสรีภาพในการรวมตัวจัดตั้งเป็นสมาคม

๑๗. เสรีภาพในการศึกษาอบรม

การมีส่วนร่วมทางการเมือง

Huntington (๑๙๖๔) นิยามการมีส่วนร่วมทางการเมือง หมายถึง “กิจกรรม หรือการกระทำของประชาชน ที่ต้องการมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของรัฐบาล โดยที่การกระทำหรือความพยายามนั้นเป็นไปได้ทั้งถูกต้องและไม่ถูกต้องตามกฎหมาย ใช้กำลังหรือไม่ใช้กำลังสำเร็จหรือล้มเหลว ทั้งที่สมัครใจและไม่สมัครใจ รวมถึงการเลือกตั้ง การร่วมในการรณรงค์หาเสียง การรวมตัวเพื่อโน้มน้าวหรือกดดันรัฐบาล การประท้วง และการใช้กำลังรุนแรง”

การมีส่วนร่วมทางการเมือง

- การเลือกตั้ง (voting)
- การหาเสียงเลือกตั้ง (campaign activity)
- การติดต่อกับระบบราชการ (bureaucratic contact)
- การพูดคุยนทนาและถกเถียงประเด็นทางการเมือง (political debate)

- การแสดงออกทางการเมืองในรูปแบบประชาธิปไตยทางตรง (direct democracy) เช่น การเข้าร่วมชุมนุม การเดินขบวน และการประท้วงในลักษณะต่างๆ

การมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตย ถือเป็นหัวใจสำคัญในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของระบอบประชาธิปไตยเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้แสดงความคิดเห็นร่วมตัดสินใจต่อการเมืองการปกครองของประเทศ และที่สำคัญการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนนั้นเป็นการตรวจสอบ การใช้อำนาจรัฐและควบคุมการทำงานของฝ่ายนิติบัญญัติฝ่ายบริหาร และเจ้าหน้าที่ภาครัฐได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้ การมีส่วนร่วมทางการเมือง ยังเป็นทั้งเป้าหมายและกระบวนการทางการเมือง คือเป็นเป้าหมายสำคัญของการพัฒนาระบบการเมืองประชาธิปไตย ทั้งนี้ เพราะการมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นดัชนีชี้วัดที่สำคัญประการหนึ่งในระบอบประชาธิปไตย สังคมใดจะมีระดับความเป็นประชาธิปไตยสูงหรือต่ำพิจารณาได้จากระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยที่สังคมที่ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองต่ำแสดงว่าสังคมนั้นมีความเป็นประชาธิปไตยต่ำ ถ้ามีระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองสูงแสดงว่าสังคมนั้น มีการพัฒนาทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยสูง อีกทั้งการมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นตัวบ่งบอกถึงอุดมการณ์เจตคติทางการเมือง ของประชาชนในชาติได้อีกด้วย

ประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม

ประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม (participatory democracy) หมายถึง การมีส่วนร่วมในทางการเมืองการปกครอง ตลอดจนการกำหนดวิถีชีวิตที่สอดคล้องกับการเมืองการปกครองแบบประชาธิปไตย ทั้งนี้ไม่ว่าเกี่ยวข้องกับเรื่องสิทธิเสรีภาพ หน้าที่ ตามระบอบการเมืองการปกครองที่ไม่ไปก้าวก่ายหรือก่อความเดือดร้อนแก่ผู้อื่นหรือสังคมส่วนรวม การมีส่วนร่วมในทางการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอาจจะจำแนกเป็น ๓ ระดับ คือ

๑. การมีส่วนร่วมในระดับเบื้องต้น เช่น ร่วมแสดงความคิดเห็นในทางการเมือง, ร่วมพูดคุยอภิปรายเรื่องราวทางการเมืองและสถานการณ์ปัจจุบัน, ร่วมลงชื่อเพื่อเสนอเรื่องราวหรือประชาพิจารณ์เกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่งในทางการเมือง, รวมกลุ่มเล็ก ๆ เพื่อแสดงความคิดเห็นในทางการเมือง, เป็นสมาชิกพรรคการเมือง

๒. การมีส่วนร่วมในระดับกลาง เช่น ร่วมเดินขบวนเพื่อเรียกร้องความเป็นธรรม, ร่วมปราศรัยในการชุมนุมเรียกร้องเรื่องราว, ร่วมลงชื่อเพื่อเสนอให้ฝ่ายที่มีอำนาจตัดสินใจอย่างใดอย่างหนึ่ง, ร่วมอดข้าวประท้วงหรือร่วมกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งเพื่อเรียกร้อง

๓. การมีส่วนร่วมในระดับสูง เช่น ร่วมลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภา, ร่วมก่อตั้งพรรคการเมือง, ร่วมก่อตั้งรัฐบาล

สรุปได้ว่าประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม จึงหมายถึง การที่อำนาจในการตัดสินใจไม่ควรเป็นของกลุ่มคนจำนวนน้อย แต่อำนาจควรได้รับการจัดสรรในระหว่างประชาชน เพื่อทุก ๆ คนได้มีโอกาสที่จะมีอิทธิพล และจัดเป็นกระจายอำนาจและเปิดต่อการมีส่วนร่วมอย่างกว้างขวางของประชาชน ในกระบวนการทางการเมือง ทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับชาติ

องค์ประกอบสำคัญของคำว่าประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมได้ ดังนี้

๑. การให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการเมืองและการบริหาร
๒. เน้นการกระจายอำนาจในการตัดสินใจและการจัดสรรทรัพยากรต่าง ๆ ในระหว่างประชาชนให้เท่าเทียมกัน
๓. อำนาจในการตัดสินใจและการจัดสรรทรัพยากรต่าง ๆ นั้น จะส่งผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน
๔. เพิ่มการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน
๕. มีความยืดหยุ่นได้ กล่าวคือ มีโครงสร้างการทำงานที่สามารถตรวจสอบได้ มีความโปร่งใสและคำนึงถึงความต้องการทรัพยากรของผู้มีส่วนร่วม
๖. การมีส่วนร่วมของประชาชนมีทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับชาติ

การแสดงบทบาทที่เหมาะสมของเยาวชนตามหลักประชาธิปไตย

จากสถานการณ์ในปัจจุบัน จะเห็นได้ว่า เยาวชน รวมถึง นักศึกษา และนักเรียน บางกลุ่ม มีความตื่นตัวทางการเมืองอย่างสูงและแสดงออกถึงจุดยืนทางการเมืองของตนในลักษณะของการชุมนุมประท้วง ตั้งข้อเรียกร้องหลายประการแก่รัฐบาล ซึ่งการแสดงออกดังกล่าว เยาวชนเหล่านั้นกล่าวอ้างว่าเป็นการใช้สิทธิ เสรีภาพ ตามระบอบประชาธิปไตย แต่ถ้าวิจารณาตามหลักประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมตามที่ได้กล่าวไว้ข้างต้นจะเห็นได้ว่า กิจกรรมบางอย่างของเยาวชนกลุ่มนี้ เช่นการปราศรัยจาบจ้วง ใช้คำพูดหยาบคาย การบุกรุกสถานที่ราชการเป็นการกระทำที่เกินเลยขอบเขตของประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมอย่างมาก ดังนั้นผู้วิจัยจึงขอเสนอการแสดงบทบาทที่เหมาะสมของเยาวชนในระบอบประชาธิปไตยในด้านต่างๆ ดังนี้

๑. ด้านสังคม การแสดงความคิดเห็นอย่างมีเหตุผล การรับฟัง ความคิดเห็นของผู้อื่น การยอมรับเมื่อผู้อื่นมีเหตุผลที่ดีกว่าการตัดสินใจโดยใช้เหตุผลมากกว่าอารมณ์ การเคารพระเบียบ ของสังคมการกตัญญูต่อบิดา มารดาและผู้มีพระคุณ การมีจิตสาธารณะ คือเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมและรักษาสาธารณสมบัติของชาติ
๒. ด้านเศรษฐกิจ การประหยัดและอดออมในครอบครัว การซื้อสัตย์สุจริตต่ออาชีพที่ทำการพัฒนางานอาชีพให้ก้าวหน้า การใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ต่อตนเองและสังคม การสร้างงานและสร้างสรรค์สิ่งประดิษฐ์ใหม่ ๆ เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อสังคมไทย และสังคมโลก การเป็นผู้ผลิตและผู้บริโภคที่ดี มีความซื่อสัตย์ ยึดมั่นในอุดมการณ์ที่ดีของชาติเป็นสำคัญ

๓. ด้านการเมืองการปกครอง การเคารพกฎหมาย การรับฟังข้อคิดเห็นของทุกคนโดยอดทน ต่อความขัดแย้งที่เกิดขึ้น การยอมรับในเหตุผลที่ดีกว่า การซื่อสัตย์ต่อหน้าที่โดยไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตน การกล้าเสนอความคิดเห็นต่อส่วนรวม การทำงานอย่างเต็มความสามารถเต็มเวลา

นอกจากนี้เยาวชนยังสามารถสนับสนุนส่งเสริมบุคคลอื่นให้ปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีในวิถีประชาธิปไตยได้ โดยเฉพาะบุคคล ในครอบครัว เพื่อนฝูงและบุคคลทั่วไปด้วยวิธีการดังนี้

๑. ส่งเสริมความสามัคคี สังคมใดหากขาดซึ่งความสมัคร สمانสามัคคีสังคมนั้นก็จะเป็นที่ประสบกับหายนะ ความรักใคร่ สามัคคีทำให้ประเทศชาติสามารถตั้งอยู่ได้ตราบนานเท่านานนี้ ดังคำสุภาษิตที่ว่า “สามัคคีคือพลัง” โดยเฉพาะในสภาพปัจจุบันของสังคมไทย ความสามัคคีเป็นสิ่งสำคัญที่จะไม่ก่อให้เกิดความแตกแยกทางสังคมแม้จะมีความคิดเห็นที่แตกต่างกันทางการเมือง ความสามัคคีจะเกิดขึ้นได้จะต้องมีพื้นฐานของความจริงใจต่อกัน เพราะหากคนในสังคมขาดความจริงใจต่อกัน การทำงาน หรือการติดต่อสมาคมระหว่างกันจะติดขัดไม่ราบรื่น เนื่องจากแต่ละฝ่ายจะไม่ไว้วางใจกัน ซึ่งนอกจากความจริงใจต่อกันแล้วจะต้องปราศจากอคติต่อกันด้วย มิเช่นนั้นจะมีการนำ ความรู้สึกส่วนตัว ความชอบ ความโกรธ ความเกลียดมาใช้ในการประกอบกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกัน หากเป็นเช่นนั้นแล้วความสามัคคีย่อมไม่อาจเกิดขึ้น สังคมนั้นจะอุดมไปด้วยความหวาดระแวง ไม่มีพลังเชิงสร้างสรรค์ที่จะผลักดันสังคมให้ก้าวหน้าอย่างต่อเนื่อง การส่งเสริมความสามัคคีสามารถทำได้หลายประการเช่น การจัดให้มีการประชุมหารือ ปรึกษากิจกรรมต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง และลงมือทำกิจกรรมนั้นอย่างพร้อมเพรียงเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันจนกระทั่งสำเร็จลุล่วง เป็นต้น

๒. ส่งเสริมสันติวิธี ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญไม่แพ้กันโดยเฉพาะในสังคมปัจจุบันเยาวชนจะใช้เวลาในการแก้ไขปัญหา จะเห็นได้จากข่าวสารที่เผยแพร่ตามช่องทางต่าง ๆ การใช้กำลังในการแก้ไขปัญหาไม่ใช่แนวทางของระบอบประชาธิปไตยที่ต้องใช้เหตุผลเคารพซึ่งกันและกันในฐานะที่เป็นมนุษย์ มีการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน สิ่งเหล่านี้ย่อมทำให้สังคมอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข หลักความสันติสุขเป็นแนวทางสำคัญในการขจัดความขัดแย้งทั้งความรุนแรง และเรื่องทั่วไปได้เป็นอย่างดี การส่งเสริมสันติสุขสามารถกระทำได้ ด้วยการยึดหลักเหตุผล การเปิดใจให้กว้างยอมรับความแตกต่างที่มีในสังคม สิ่งเหล่านี้จะนำไปสู่สันติวิธีอันเป็นหลักการสำคัญของระบอบประชาธิปไตย

๓. ส่งเสริมให้รักความยุติธรรม คือ ส่งเสริมให้ยึดมั่นในความดี ความถูกต้อง ไม่ลำเอียง กระทำการทั้งปวงโดยปราศจากอคติ ใช้ปัญญาไตร่ตรองวิเคราะห์เหตุผลอันเกิดขึ้นโดยสมควรแก่เหตุ และตระหนักรู้ว่าพึงปฏิบัติอย่างไรจึงจะพอเหมาะพอควรแก่เหตุ นั้น ๆ การส่งเสริมความยุติธรรมสามารถทำได้โดยรู้จักจำแนกผลประโยชน์ส่วนตนออกจาก ผลประโยชน์สาธารณะ ยึดถือหลักเหตุผลและความสมเหตุสมผล โดยไม่เลือกปฏิบัติและไม่ปกป้องสิ่งที่ไม่ถูกต้อง

๔. ส่งเสริมการสร้างมิตรภาพ การสร้างมิตรภาพเป็นสิ่ง สำคัญมากสำหรับเยาวชน เพราะมิตรภาพที่ดีสามารถลดความขัดแย้งหรือความรุนแรงที่เกิดขึ้นในสังคมได้เป็นอย่างดี ในการเป็นมิตรที่ดีต่อกันนั้น เราต้องพยายามที่จะเข้าใจผู้อื่นก่อนที่จะเรียกร้องให้ผู้อื่นมาเข้าใจเรา นอกจากนี้ความ

เข้าใจระหว่าง “เรา” และ “เขา” จะต้องเป็นความเข้าใจร่วมกันโดยมุ่งผลประโยชน์ส่วนรวม เป็นหลัก และในการทำ งานร่วมกันนั้น ทั้ง “เรา” และ “เขา” จะต้องทำแบบ “สนับสนุน” และ “ส่งเสริม” ไม่ขัดแย้งกันและไม่มุ่ง ทำลายกัน

๕. การแสดงความไม่ลำเอียง ความลำเอียงที่สำคัญมี ๔ ประการคือ

- ความลำเอียงเพราะรักใคร่
- ความลำเอียงเพราะไม่ชอบกัน
- ความลำเอียงเพราะง้อเขลา
- ความลำเอียงเพราะกลัว

ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะก่อให้เกิดปัญหามากเพราะถ้าเห็นว่าการปฏิบัติแบบนี้ทำให้ได้ดี ผู้คนจะปฏิบัติตามและนำไปสู่ความวุ่นวายในสังคมได้ ดังนั้นการแสดงความไม่ลำเอียงจึงมีความสำคัญ

บทสรุป

หลักประชาธิปไตยที่สำคัญคือการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในสังคมรวมถึงกลุ่มเยาวชนที่มีอายุ ระหว่าง ๑๕ ปี ถึง ๑๘ ปี หรือ ถึงบรรลุนิติภาวะโดยการแต่งงาน แต่การมีส่วนร่วมนั้น ต้องอยู่ในขอบเขตและหลักการที่เหมาะสมเพื่อเป็นการสร้างสรรค์การเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยสำหรับเยาวชนการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยสามารถทำได้หลายรูปแบบ เช่น

๑. การไปใช้สิทธิเลือกตั้งทั้งระดับประเทศหรือระดับท้องถิ่น เมื่ออายุครบ ๑๘ ปี บริบูรณ์ในวันออกเสียงเลือกตั้ง การใช้สิทธิดังกล่าวเป็นการแสดงออกทางการเมืองและเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยได้ง่ายที่สุด เพราะการเลือกตั้ง เป็นการแสดงออกถึงเจตนารมณ์ของประชาชนต่อการตัดสินใจเลือกตัวแทนเข้าสภาโดยการลงคะแนนเสียงตามความเห็นชอบของตนว่าจะเลือกผู้ใดเข้าไปทำหน้าที่ในการตรากฎหมายและบริหารประเทศ การเลือกตั้งไม่ว่าจะเป็นการเลือกตั้งระดับประเทศ หรือการเลือกตั้งระดับท้องถิ่น หากเยาวชนคนรุ่นใหม่ใส่ใจและ ตระหนักถึงความสำคัญของการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง เลือกคนที่ชอบ และคนที่ใช่ เข้าไปทำ หน้าที่แทนตนในการบริหารประเทศ เยาวชน คนรุ่นใหม่ก็จะเป็นพลังขับเคลื่อนระบอบประชาธิปไตยให้เกิดการ พัฒนาก้าวหน้ามั่นคงต่อไป

๒. การออกเสียงประชามติ เยาวชนที่มีอายุไม่ต่ำกว่าสิบแปดปีบริบูรณ์ในวันออกเสียงประชามติสามารถใช้สิทธิในการออกเสียงประชามติได้ การออกเสียงประชามติเป็นกลไกการมีส่วนร่วมของ ประชาชนในทางการเมืองรูปแบบหนึ่งที่ให้สิทธิแก่ประชาชนในการ แสดงความคิดเห็นและมีส่วน

ร่วมในการตัดสินใจในเรื่องสำคัญ ๆ ของประเทศที่มีผลกระทบต่อประชาชนทั่วประเทศ และเป็น การ เปิดโอกาสให้ประชาชนได้แสดงความต้องการที่แท้จริงของตนให้ รัฐบาลทราบ

๓. การเข้าร่วมในกิจกรรมทางการเมืองหรือการจัด กิจกรรมที่เกี่ยวกับการเมืองใน สถานศึกษาเป็นกิจกรรมที่เป็น ประโยชน์ต่อส่วนรวม สร้างสรรค์สังคม ก็เป็นส่วนหนึ่งในการมีส่วนร่วม ทางการเมือง ประกอบกับประเทศไทยมีพระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๐ โดยมี จุดมุ่งหมายให้มีการพัฒนาเด็กและเยาวชนในวิถีทางประชาธิปไตย รู้จักเคารพสิทธิ ผู้อื่น รวมทั้งเคารพกฎกติกาของสังคม รู้จักคิด อย่างมีเหตุผลและมุ่งมั่นพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ช่วยเหลือผู้อื่น โดยมีจิตสำนึกในการให้และการอาสาสมัคร มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนและ ประเทศชาติโดยคำนึงถึงหลักการการมีส่วนร่วมของประชาชนและประชาคมท้องถิ่น ทั้งนี้การใช้สิทธิ เสรีภาพ ของเยาวชนในการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตย ต้องอยู่ในกรอบและเป็นไป ตามหลักการที่ได้กล่าวไว้ในบทความข้างต้น

นอกจากที่กล่าวมาเยาวชนยังสามารถเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง ด้วยการติดตาม ข้อมูลข่าวสารด้านการเมือง ตรวจสอบการทำงานและพฤติกรรมของนักการเมือง สนับสนุนผู้สมัครและ พรรคการเมืองที่ดี ต่อต้านนักการเมืองที่ไม่ดี รวมทั้งให้ความร่วมมือกับทางราชการในการพัฒนา ประเทศ เช่น เสียภาษี ปฏิบัติตามกฎหมาย ปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดี คัดค้านนโยบายที่ก่อให้เกิด ความเสียหายแก่ส่วนรวม โดยศึกษาข้อเท็จจริงให้ถี่ถ้วน นำเสนอปัญหาให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทราบ ชุมชนคัดค้านโดยไม่ละเมิด สิทธิของผู้อื่น ร่วมกันปกป้องสิทธิของตนไม่ให้ถูกละเมิด และเผยแพร่ความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้องทางการเมืองให้กับประชาชน ทั่วไปหรือเยาวชนในท้องถิ่นของตน ในขณะเดียวกัน ภาครัฐต้องเปิดใจรับฟังข้อเสนอ ข้อเรียกร้องของเยาวชนและนำไปพิจารณาอย่างจริงจัง โดยไม่คิดว่า เป็นความคิดเห็นของเด็กๆ พร้อมทั้งตอบสนองอย่างเหมาะสมตามข้อเรียกร้องนั้นๆ

บรรณานุกรม

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๒๕

พระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๐

พระราชบัญญัติ ศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๓

<https://www.un.org/en/sections/issues-depth/youth-o/>

<http://th.wikipedia.org>

Huntington, Samuel P. "Political Development and Political Decay." World Politics v. ๑๗

(๓) (๑๙๖๕): ๓๘๖-๔๓๐.

